

CARTA YEⁿE 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿE YĀĀⁿ FILIPOS

**Taachi Pablo canúuⁿ yā vácūū
idingúuⁿ yā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe
yāāⁿ Filipos, 'iiⁿ'yāⁿ chi
i'téenu yā Jesucristo**

1 'Úú Pablo ndúúcū Timoteo
ní nús'uu ní dichíí'v'e 'nū
Jesucristo. Maaⁿ ní idinguúⁿ 'nū
carta 'cūū yeⁿe nducyáácá
hermanos chi i'téenu yā Jesucristo
ndúúcū obispos chi saⁿā ndíí tiiⁿ
yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo
ndúúcū diáconos chi nginneé yā
obispos, nducyaaca yā chi snee
yā na yāāⁿ Filipos. ²Neⁿé 'nū chí
Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor
Jesucristo yeⁿe yú tée yā ndís'tii
yeⁿe vaadi n'dai taavi yeⁿé yā ní
'cuɛɛtinée nī ndúúcū vaadi 'diííⁿ
yeⁿé Ndyuūs.

**Pablo ngaⁿangua^á yā cáávā
'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo**

³'Úú nca^á gracias Ndyuūs yeⁿe
yú ca'áámá ca'áámá vuelta taachi
n'gaacú yeⁿe ndís'tii. ⁴Ní taachi
caⁿanguā^á, nducuéⁿe tiempo
caⁿanguā^á yeⁿe nducyaaca ndís'tii
ndúúcū vaadi yeenú. ⁵Caati
ndís'tii ní nduucú ní dáámá diiⁿ yú
ntiiⁿnyuⁿ ti inneé nī 'úú chí 'úú

candéé nduudu yeⁿe evangelio
chí nduudu ngai yeⁿe Cristo, ndii
nguuvi chí i'téenu nī Jesucristo ndíí
maaⁿ. ⁶Ní deenú chí seguro canee
chiiⁿ chí yeⁿe Ndyuūs ti Ndyuūs
chí tuca^á yā diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ
n'daacā n'dai na vida yeⁿe ndís'tii
ní idiíⁿ yā chí ndís'tii 'cuɛɛtinée
nī diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ chí n'daacā
nguuvi nguuvi ndíí nguuvi chí ndaa
Jesucristo taama vmnéⁿée. ⁷Ní
'tíicā chí n'dai chí 'úú nacádiinúúⁿ
chuū yeⁿe nducyaaca ndís'tii caati
neⁿé taavi ndís'tii. Ní nducyaaca
ndís'tii ní véé parte yeⁿé nī nduucú
yeⁿe nducuéⁿe chí n'dai taavi chí
Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. Ní ndís'tii
nginneé nī 'úú 'áará chí canuúⁿ
vácūū o 'áará chí canee nanááⁿ
'iiⁿ'yāⁿ 'iiⁿntyéⁿe 'úú ní ngaⁿá
nduudu cuaacu yeⁿe nduudu ngai
yeⁿé Cristo chí cuaacu chí 'tíicā.
⁸Ní Ndyuūs yeⁿe yú ní deenú yā
chí 'úú neⁿé ndís'tii tan'dúúcá chí
Cristo neⁿé yā s'uuúⁿ. ⁹Ní 'úú ngiicá
Ndyuūs chí ndís'tii cuuvi dinéⁿe
ca nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuuvi
deenu cá nī yeⁿe nduudu cuaacu
ní cuuvi nadacadíínuuⁿ n'daāca nī
yeⁿe nducuéⁿe chí cuaacu. ¹⁰Caati
cuuví ndéev'e nī nducuéⁿe tiempo

chéé chí n'daacā taavi ca. Ní 'tíicā cuuvi 'cuetinéé nī n'daacā n'dai. Ní taachi ndaa Jesucristo taama vmnéⁿēe nguée vée mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿé nī. ¹¹Ní neⁿé chí Jesucristo ndaacá yā ndís'tiī chí 'cuetinéé n'daacá nī cucáāvā poder yeⁿe Cristo ní dííⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Cristo. Ní 'íicú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí ch'ete taavi Ndyuūs. Ní dííⁿ yā honrar Ndyuūs.

Cáāvā 'úú vida yeⁿé ní Cristo

¹²Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé, neⁿé chí cadíínuuⁿ nī chí tanducuéⁿē chí ch'eenú chíí ní díííⁿ chí 'yaaⁿ ca 'iiⁿ'yāⁿ ngíí n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu chí ngai yeⁿe Cristo. ¹³Tíicā chíí chí taanduvée soldados chí dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ na palacio yeⁿe César ndúúcu taanduvée 'iiⁿ'yāⁿ, nducyaaca yā deenu yā chí 'úú caneé preso na vácūū cucáāvā chí dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Cristo. ¹⁴Ní néené 'yaaⁿ hermanos chí i'téenu yā Señor Jesucristo taachi cadíínuuⁿ yā chí caneé vácūū nguée díí'va'á yā naati neⁿé yā caaⁿ'maⁿ cá yā nduudu ngai chí nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs ndúúcu confianza nanááⁿ Cristo miiⁿ.

¹⁵Cuaacu chí nán'a yā ní ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿe Cristo cáāvā chí dinguee yā yeⁿé ní cáāvā chí neⁿe yā 'caa'va yā nduucú. Ní tanáⁿ'a yā ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miiⁿ ti cuaacu chí neⁿé yā dííⁿ yā ní neⁿé yā cunnee yā 'úú. ¹⁶Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vmnaaⁿ nguēe ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿe Cristo ndúúcu nuuⁿ'maⁿ staava yeⁿé yā naati dííⁿ

yā chí 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā ndúúcu yā. Dííⁿ yā ti neⁿé yā chí 'úú ní ngueeé yeⁿé yā. Ní cadíínuuⁿ yā chí dííⁿ yā chí 'úú n'geenú ngii ca taachi canuúⁿ vácūū. ¹⁷Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuayiivi ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miiⁿ ti neⁿé yā 'úú. Ní deenú yā chí Ndyuūs tee yā 'úú ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé yā chí ngaⁿ'á nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿē táácā chí dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Cristo. ¹⁸Naati ¿de'ē ituneeⁿ? 'Āā 'tuucá nūuⁿ nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā nduudu ngai miiⁿ ndúúcu nuuⁿ'máⁿ staava yeⁿé yā o cáāvā chí nguée neⁿé yā 'úú, nducyaaca yā ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿe Cristo. Ní cáāvā chuū 'úú ní yeenú, ní yeenú taavi cá.

¹⁹Caati deenú chí yeⁿe nducuéⁿē chí ch'óo yeⁿé, n'daacā cuuvi yeⁿé caati ndís'tiī ní ngaⁿ'angua'á nī cáāvā 'úú. Ní Jesucristo nginneé yā 'úú cucáāvā Espíritu yeⁿé yā. ²⁰Ní maaⁿ chuū chí neⁿé chí dicuaacu chí cuuvi dííⁿ. Nguée 'cuinaáⁿ yeⁿē mar 'áámá naaⁿ naati ngaⁿ'á nduudu ngai yeⁿe Cristo cueⁿe daāⁿ'maⁿ ndúúcu nducuéⁿē confianza tan'dúúca chí dííⁿ maaⁿ, 'tiicá ntūūⁿ cuuvi dííⁿ cueⁿe daāⁿ'maⁿ. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichi cá yā Cristo chí ch'ete ca yā cucáāvā 'úú, 'áará chí 'úú cunduūchí o 'áará chí 'úú 'āā n'díí. ²¹Ní cucaavā 'úú, vida yeⁿé ní Cristo níicú nduuti chí 'cuūví 'āā dííⁿ ganar caati 'úú caneé ndúúcu Cristo. ²²Ní nduuti chí candíí ca cunee ca na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcu cuerpo yeⁿé, tuu'mi ní cuuvi dííⁿ ca ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Señor Jesucristo yeⁿē yú. Ní candéé nduudu yeⁿe yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ níicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi

cu'téenu yā Ndyuūs. Maaⁿ ní nguée^é deenú de'ē chi n'daacā ca chi ndeēvé cáávā 'úú ²³caati 'úú canuúⁿ nguaaⁿ nduu 'uuví vaanicadífnūⁿ. Ní neⁿ'é chí 'cuúví nífcú caⁿ'á cunēe ndúúcū Cristo caati deenú chi neenē n'daacā caavā 'úú. ²⁴Naati cáávā ndís'tií ní n'daacā ca chi 'úú cuneé ca na cuerpo yeⁿ'é 'tē 'tée ndúúcū ndís'tií. ²⁵Seguro caneé maaⁿ yeⁿ'e chuū. Ní deenú ti 'úú cuneé ca 'tē 'tée ndúúcū ndís'tií caati ndís'tií cuuvi 'cuētinée nī n'daacā ca ní yeenu taaví nī caati i'téenu nī Ndyuūs. ²⁶Túúcā cuneé 'tē 'tée ndúúcū ndís'tií ní taachi ndáá nanááⁿ ndís'tií tuu'mi ní ndís'tií cuuvi yeenu cá nī nduucú ti s'uúúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uúúⁿ.

²⁷Di'cuuitú ndís'tií chi dámaāⁿ diiⁿ núú yiiⁿnuⁿ nī chi 'cuētinée n'daacā nī taanduvée chi n'daacā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a nduudu n'dai yeⁿ'e Cristo. Nífcú ndúútī chi ndáá n'diichí ndís'tií o ndúútī chi caneé yaⁿ'ai yeⁿ'é ndís'tií neⁿ'é 'caandiveéⁿ yeⁿ'é ndís'tií. Neⁿ'é chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuví yaa'v'í yā 'úú yeⁿ'é ndís'tií chi ndís'tií ní n'daacā sneé nī. Ní nduuvidaamá nī ndúúcū 'áámá espíritu nūⁿ ndúúcū 'áámá vaanicadífnūⁿ yeⁿ'é nī. Ní 'áámá dííⁿ nī ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á nī nduudu ngai yeⁿ'e Cristo chi evangelio caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā Cristo. ²⁸Neⁿ'é 'caandiveéⁿ yeⁿ'é nī chi nguée di'va'á nī mar 'áámá yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'e nī. Caati chuū ní 'áámá seña yeⁿ'é yā chi nguée i'téenu yā Cristo ní caⁿ'á yā infierno. Naati chuū ní 'áámá seña yeⁿ'é nī chi ndís'tií ní cuuví ninguaⁿ'ái nī yeⁿ'e infierno caati chuū ní yeⁿ'é Ndyuūs. ²⁹Ní

Ndyuūs dííⁿ yā 'áámá favor ndúúcū ndís'tií caati nguée dámaāⁿ chi cu'téenu nī Cristo naati canée chi 'cuenú nī cuuvi caavā chi i'téenu nī Cristo. ³⁰Ní ndís'tií ndúúcū 'úú 'āā daamá nūⁿ snée yú chí n'geenu yú ngii cucáávā chi ngaⁿ'a yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo. Ndís'tií 'āā n'diichí nī cuááⁿ vmnaaⁿ tan'dúúcā chí dííⁿ ntiíⁿnyuⁿ ní ch'eenú chii. Ní maaⁿ ní n'giindivééⁿ ntúuⁿ nī tan'dúúcā chí dííⁿ ntiíⁿnyuⁿ ní tan'dúúcā chí n'geenú ngii.

**Cristo ní ndiicúúⁿ yā ní
cuayiiⁿvi chich'eetē yā**

2 Ndís'tií hermanos yeⁿ'é, nduuti chí Cristo dííⁿ yā animar ndís'tií ní nduuti chí Cristo tee yā 'viich'etfínūⁿ ndís'tií ti neⁿ'é yā ndís'tií ní nduuti chí Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canée yā ndúúcū ndís'tií ní nduuti chí neⁿ'é nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní ya'ai 'ífnú nī 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní 'tífcā dííⁿ nī. ²Dííⁿ nī chí cuuvi yeenú taavi cá caati snée nī 'túúcā. N'dáácā 'cuētinée nī ndúúcū 'aama vaadi cadífnūⁿ yeⁿ'é nī. Ní neⁿ'é nī dáámá nūⁿ 'aama nī ndúúcū taama nī tan'dúúcā Cristo neⁿ'é yā s'uúúⁿ. Ní 'tiicā ntúūⁿ neⁿ'é nī vi'í 'aama nī ndúúcū taama nī. Ní nduuvidaamá nī ndúúcū 'áámá espíritu yeⁿ'é nī ndúúcū 'áámá staava yeⁿ'é nī. ³Ní nguée dííⁿ nī dendu'ū chí neⁿ'e maáⁿ nī o caavā chí neⁿ'é nī ch'etē maáⁿ nī caati ndiicúúⁿ 'cuētinée nī. Maaⁿ ní ca'áámá ca'aamá nī canée chí nadacadífnūⁿ nī yeⁿ'e hermanos yeⁿ'é nī chí neéné n'dai ca hermanos yeⁿ'é nī nguée ti maáⁿ nī. ⁴Ní mar 'áámá nī nguée n'núúⁿ nī dendu'ū chí

cuuví yeⁿē maáⁿ nī caati n'nuúⁿ nī ntúuⁿ dendu'u chi n'daacā chi cuuvi yeⁿe tanáⁿā hermanos yeⁿé nī.

⁵Ní nguaaⁿ ndís'tiī ní tan'dúúca chi Cristo nadacadíínuuⁿ yā yeⁿē maáⁿ ya 'tiicá ntúuⁿ ndís'tiī canee chi nadacadíínuuⁿ nī yeⁿe maaⁿ nī. ⁶Ní n'dáá rá chí Cristo miiⁿ ti Ndyuūs 'yā, Cristo nguéé 'āā fuerza dííⁿ yā chi cuuvi daamá yā ndúúcu Ndyuūs Chiidá yā. ⁷Naati Cristo s'neeⁿ yā chi ch'εete yeⁿé yā tanducuéⁿe chi canéé na va'ai chεeti nguuvi. Ní tan'dúúca s'uúúⁿ 'tiicá yā. Ní tan'dúúca 'áámá saⁿā chi dichíí'vē 'iíⁿyāⁿ, 'tiicā núuⁿ yā. Ní ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúca 'áámá saⁿa yeⁿē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁸Ní taachi canee yā tan'dúúca saⁿa na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndiicúúⁿ n'dai dííⁿ yā ní ch'iindiveéⁿ yā taanduvée chi ngaⁿā Chiidá yā chi canéé na va'ai chεeti nguuvi. 'Áará chí ch'ii yā na cruz, ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe Chiidá yā ní ca'á yā lugar 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ chi 'caaⁿnúⁿ yā 'iíⁿyāⁿ. ⁹Ní cáávā chi dííⁿ Jesús, Ndyuūs dííⁿ yā chi Jesús ní ch'εete cundaá yā na va'ai chεeti nguuvi. Ní Ndyuūs ca'á yā 'áámá chi duuchí yā chi ch'εete n'dai nguéé ti tanáⁿā 'iíⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¹⁰Ní nducyáácá yā canéé chi caántií'ya yā taachi 'caandiveéⁿ yā chi duuchi Jesús miiⁿ. 'Tiicá ntúuⁿ nducyaacá yā chi snee yā na va'ai ch'εeti nguuvi. 'Tiicá ntúuⁿ nducyaaca yā chi snee yā na yáⁿā. 'Tiicá ntúuⁿ nducyaaca yā chi snee yā na infierno. ¹¹'Tiicá ntúuⁿ canee chi caaⁿmaⁿ cuaacú yā chi Jesucristo miiⁿ ní 'iivú Ndyuūs. Ní caaⁿmaⁿ cuaacú yā chi néené ch'εete n'dai Ndyuūs chi Chiida yú.

**'Iíⁿyāⁿ chi i'téenu yā Cristo
ní tan'duucā chi deeve yeⁿe
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'tiicá yā**

¹²Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé chi neⁿe taaví, tan'dúúca chi cueⁿe daāⁿmaⁿ i'téenu nī nduudu yeⁿé Ndyuūs taachi canee ndúúcu ndís'tiī, maaⁿ ní i'téenu nī taachi 'āā yaⁿai canee yeⁿé ndís'tiī. Maaⁿ ní 'va'á nī Ndyuūs. Ní ndís'tiī dííⁿ n'daacá nī ti Ndyuūs nadinguáⁿai yā ndís'tiī ní dííⁿ n'daacá nī ndúúcu cuidado yeⁿe nducuéⁿē. ¹³Cuaacu chi Ndyuūs dííⁿ yā chi ndís'tiī neⁿé nī dííⁿ nī nducuéⁿē chi n'daacā. Ní Ndyuūs cunnee yā ndís'tiī chí dííⁿ nī. Ní 'cuiinú nī chiiⁿ chí dííⁿ nī tan'dúúca chi neⁿé yā chííⁿ chí n'daacā n'dai.

¹⁴Maaⁿ ní ndís'tiī dííⁿ nī nducuéⁿē ní nguéé cueéⁿdiitú nī ndíí nguéé 'cuuⁿmáⁿ nī. ¹⁵Ní ndúúti chí dííⁿ nī 'tuucā mar 'áámá 'iíⁿyāⁿ nguéé cuuvi caaⁿmáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿé nī o nguéé n'daacā idiíⁿ nī caati deenú yā chi ndís'tiī daiyá Dendyuūs ndís'tiī. Ní nguéé véé nuuⁿndi yeⁿé nī nguaaⁿ 'iíⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs ní nguéé n'daacā idiíⁿ yā. Ní tan'dúúca 'áámá 'ííⁿnyúⁿ ngíí yáⁿā taachi maāiⁿ 'tiicá nī. ¹⁶Ní candee nī nduudu cuaacu yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iíⁿyāⁿ ti nduudu miiⁿ dííⁿ chí 'iíⁿyāⁿ cuuvi cunduuchí yā cueⁿe daāⁿmaⁿ caati 'úú ní cuuví yeenú taavi nguuvi chí ndaa Cristo taama vmnéⁿē. Ní deenú chí nguéé tandii rá dííⁿ ndu'ú 'úú ndíí nguéé nduu tandii rá dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī. ¹⁷Ndúúti chí nca'á vida yeⁿe maáⁿ ní ch'ii caavā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs,

tuu'mi ní cáávā chi 'āā itéenu nī Ndyuūs ní dífⁿ nī ntiⁿnyuⁿ yeⁿé yā, tanducuéⁿē chuū ní tan'dúúcā 'áámá ofrenda nanááⁿ Ndyuūs 'tíicā. Ní 'úú ní yeenú, ní cuuvi yeenú ndúúcu nī. ¹⁸Tiicā ntúūⁿ cáávā chuū ndís'tiī cuuvi yeenú nī. Ní cuuvi yeenú ntúūⁿ nī nduucú.

**Yeⁿē hermano Timoteo ndúúcu
hermano Epafrodito**

¹⁹Nduuti chi Señor Jesucristo neⁿé yā chi 'úú idiíⁿ chiiⁿ chi nadacadíínuuⁿ chi dífⁿ, tuu'mi ní caⁿá dicho'ó Timoteo nanááⁿ ndís'tiī nguuvī chi cuchii. Maaⁿ níicú cuuvi yeenú taachi cadiinuúⁿ ní cuuvi deenú táácā snee ndís'tiī. ²⁰Ti nguéé véé táámá compañero yeⁿé chi dáámá nadacadíínuuⁿ sa nduucú tan'dúúcā Timoteo miiⁿ. Ní n'daacā idiíⁿ sa cuidado yeⁿé ndís'tiī. ²¹N'dee n'dái 'iiⁿyāⁿ i'nuúⁿ yā chi n'daacā yeⁿē maáⁿ yā ní nguéé dífⁿ yā dendu'ū chi ntiⁿnyuⁿ yeⁿe Cristo Jesús. ²²Naati ndís'tiī ní deenú nī yeⁿe Timoteo chi n'daacā canee sa yeⁿe nducuéⁿē. Ní deenú nī chi saⁿa miiⁿ tan'dúúcā daiyá chi dichí'vē sa 'úú, 'tíicā sa taachi ngaⁿá nū evangelio chí nduudu ngai yeⁿé Cristo. ²³Sáⁿa 'cūū nadacadíínuuⁿ chi dicho'ó saⁿā nanááⁿ ndís'tiī naati neⁿé cadiinuúⁿ vmnaaⁿ táácā 'cuenú asuntos yeⁿé núúⁿ niiⁿyūⁿ. ²⁴Maaⁿ ní véé confianza yeⁿé ndúúcu Ndyuūs chi núúⁿ niiⁿyūⁿ cuuvī ndaá maáⁿ ní n'diichí ndís'tiī.

²⁵Ní nadicadíínuuⁿ ntúūⁿ chi dicho'ó yeⁿe ndís'tiī hermano Epafrodito. Saⁿā miiⁿ idiíⁿ sa ntiⁿnyuⁿ nduucú ní diiⁿ sá luchar

nduucú. Saⁿā miiⁿ ndís'tiī maáⁿ nī dicho'ó nī saⁿā nanaáⁿ chi cuuvi cunnee sa 'úú ndúúcu necesidades yeⁿé. ²⁶Saⁿā miiⁿ neené neⁿe sa n'diichi sa nducyaaca ndís'tiī ní neené nadacadíínuuⁿ sa yeⁿe ndís'tiī caati ndís'tiī n'giindiveeⁿ nī chí ngíitā sa. ²⁷Cuaacu níⁿnyúⁿ chí neené ya'ai chiitā sa ti 'āā cháa 'cuūvī sa. Naati Ndyuūs ní ya'āi 'iinú yā saⁿā ní nguéé dámaaⁿ saⁿā miiⁿ caati ndúúcu 'úú ti 'úú nguēē cunee ndaāchī yiinú cá de'ē ca chí canéé yeⁿé. ²⁸Ní cáávā chuū neⁿe cá dicho'ó saⁿā Epafrodito nanááⁿ ndís'tiī ní ndís'tiī cuuvi yeenú nī taachi snaaⁿ nī taama vmnéⁿē saⁿā. Ní 'tiicā ntúūⁿ 'úú nguéé nadacadíínuuⁿ ndaachí yeⁿé nī. ²⁹Ní taachi ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī, 'cuáaⁿ nī Epafrodito ndúúcu vaadi yeenú caati saⁿā miiⁿ hermano yeⁿé nī ti i'téenu sa Señor Jesucristo yeⁿe yú. Ní dífⁿ nī honrar tanáⁿa yā chí dífⁿ yā ntiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs tan'dúúcā saⁿā miiⁿ. ³⁰Caati 'áará chí neené chíitā sa nī 'āā cháa 'cuūvī sa cucáávā chí diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ yeⁿē Cristo, nguéé nadacadíínuuⁿ sa yeⁿe vida yeⁿe maāⁿ sa ndúúcu peligro chí cuuvi 'cuūvī sa caati dichí'vē sa 'úú. Ní diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ yeⁿé chí ndís'tiī maáⁿ nī neⁿé nī dífⁿ nī naati nguēē cuuvi dífⁿ nī.

**Pablo yaa'ví yā contra yeⁿe 'iiⁿyāⁿ
Israel chí necio yeⁿe ley yeⁿé yā**

3 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé ngaⁿá ngii ndís'tiī chí canéé chí cuuvi yeenú nī ti yeⁿe Señor Jesucristo ndís'tiī. Ní cáávā 'úú nguéé de'ē vee chí di'vaachi

'úú taachi dingúúⁿ yeⁿe ndís'tií táámá vmnéⁿēē chi cuuvi yeenu nī, ti canéé chí dííⁿ nī cáávā chi cho'oo n'dai yeⁿé nī. ²Ndís'tií ní dííⁿ nī cuidado yeⁿe 'iíⁿyāⁿ chi tan'dúúcā 'yaānā ti 'tiicá yā ti neⁿé yā circuncidar cuerpo yeⁿe saⁿa chi nguée saⁿā Israel sa. Nguée n'daacā dííⁿ yā chi nadacadíínuuⁿ yā chi canee chi díí yā circuncidar cuerpo yeⁿe saⁿā s'eeⁿ. ³Ní cuaacu nííⁿnyúⁿ s'uuúⁿ ní tan'dúúcā chi 'āā circuncidado s'uuúⁿ caati s'uuúⁿ dich'εεte yú Ndyuūs ndúúⁿcū espíritu yeⁿe maāⁿ yú. Ní s'uuúⁿ ní yeenu yú ti yeⁿe Señor Jesucristo s'uuúⁿ. Ní nguée véé confianza yeⁿē yú yeⁿe tan'dúúcā chi 'āā circuncidado cuerpo yeⁿe yú. ⁴Ní 'úú dendúⁿū cuuví cuneé ndúúⁿcū confianza na vida yeⁿé nanááⁿ 'iíⁿyāⁿ tí 'úú canéé circuncidado. Ní nguεε vεε mar 'áámá 'iíⁿyāⁿ chi cuuvi nadacadíínuuⁿ cá yā yeⁿe nducuéⁿē chuū ndúúⁿcū confianza tan'dúúcā chi cuuvi 'úú. ⁵Caati taachi chií nííⁿníⁿ nguuví chi ch'iidiyaáⁿ 'iíⁿyāⁿ dííⁿ yā circuncidar 'úú ní 'caacá yā seña na cuerpo yeⁿé tan'dúúcā chi dííⁿ yā ndúúⁿcū nducyaaca saⁿā 'lííⁿ yeⁿe ndaata Israel chí judíos. Ní 'úú ní yeⁿe 'iíⁿyāⁿ Benjamín 'úú. Ní 'úú ní saⁿa yeⁿe 'iíⁿyāⁿ hebreo o Israel 'úú ndíí taachi ch'iindiyaáⁿ caati chiidá ní saⁿā hebreo yā. Ní 'úú ní saⁿa fariseo 'úú ní dííⁿ ndúúⁿcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿé chiíⁿ chi ngaⁿa ley yeⁿe 'iíⁿyāⁿ yeⁿē ndaata yeⁿé. ⁶Ní 'úú ní neené necio 'úú chí dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yaācū yeⁿe ndaata yeⁿé. Ní 'úú i'nuuⁿca'ái 'iíⁿyāⁿ chí ngeⁿe yaācū yeⁿe 'iíⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo. Ní dííⁿ nducuéⁿē

chi ngaⁿa ley yeⁿē yú. Ní 'iíⁿyāⁿ nguée cuuvi caaⁿmáⁿ yā chí véé nuuⁿndi yeⁿé. ⁷Naati nducuéⁿē chuū chí nadacadíínuuⁿ chí cosas chí ch'εεte chí neené dichííⁿvē caavā 'úú, ní nducuéⁿē denduⁿū yeⁿé 'āā chíⁿneéⁿ. Ní maaⁿ ní dichííⁿvē 'úú chí i'teenú Jesucristo. ⁸Ní nguée nadacadííuuⁿ cá yeⁿe nducuéⁿē denduⁿū yeⁿé chí 'úú chíⁿneéⁿ ti dííⁿ cuenta chí dindaí nducuéⁿē denduⁿū yeⁿé cáávā chí n'dai taavi ca chí maaⁿ ní i'teenú Jesucristo chí 'iivú. Ní dííⁿ cuenta chí nducuéⁿē denduⁿū yeⁿé ní tan'dúúcā yaācā, 'tíicā vεε, cáávā chí n'daáⁿ nducuéⁿē denduⁿū yeⁿé cáávā chí i'teenú Cristo. Ní sta'á Cristo tan'dúúcā chí 'iivú 'tíica yā. ⁹Ní 'tíicā idiíⁿ ti maaⁿ ní 'úú ní yeⁿe Cristo 'úú. Maaⁿ ní canee n'daacā nanááⁿ Ndyuūs. Nguée cucáávā chí neⁿé canee n'daacā nanááⁿ Ndyuūs cucáávā ley miíⁿ naati cucáávā chí i'teenú Cristo. Ní 'úú ní n'daacā ca 'úú nanááⁿ Ndyuūs caati neⁿé Jesucristo. ¹⁰Níicú 'úú ní dámaāⁿ neⁿe chí 'úú snaáⁿ Cristo ní canee cuuⁿmiⁿ chí canee ndúúⁿcū maaⁿ poder chí diiíⁿ chí nduuchi Cristo yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā. Níicú cuuví daamá nduucú yā chí 'cueenú cuuvi tan'dúúcā chí Cristo chíⁿeenú yā chíi ndíí cuuví 'cuuvi tan'dúúcā Cristo chíⁿi yā. ¹¹Ní 'tiicá ntúúⁿ 'úú cuuvi deenú chí 'āā cuuví ndduuchi yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā.

Diiⁿ yú luchar cáávā premio chí Ndyuūs caⁿa yā tée yā s'uuuⁿ

¹²'Úú nguée neⁿé caaⁿmáⁿ ndís'tií chí 'āā tuneéⁿ tanducuéⁿē chuū caati 'āā cuéeⁿ ndaa n'daacā 'úú. Naati 'úú candíí cá cuááⁿ vmnaaⁿ

ndúúcū chi i'teenú ní ngiinú ndíí taanduvéé tuneéⁿ yeⁿe premio chi cuuvi yeⁿé. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ Cristo miⁿ díⁿ yā chi 'úú ní yeⁿé yā 'úú, caati cuuvi cuta'á premio miⁿ. ¹³Ní ndís'tií hermanos yeⁿé, 'úú māaⁿ nguéé nacadíínuuⁿ chi 'āā tuneéⁿ dendú'u 'cūū. Naati chuū idiíⁿ chi cuuvi naáⁿ nducuéⁿe chi 'āā díⁿ nguuvi chi chó'oo. Ní díⁿ chi cuuvi tuneé nducuéⁿe chi cuuvi yeⁿé nguuvi chi cuchii. ¹⁴Ní 'íícú 'úú cuuvi díⁿ nducuéⁿe caati cuuvi díⁿ ganar vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chi premio chi cuuvi yeⁿé chi cūneé na va'ai chēeti nguuvi ndúúcū Ndyuūs. Ndyuūs chi canéé na va'ai chēeti nguuvi yaa'ví yā s'uuúⁿ chí dátee yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿe yú vida cueⁿe daāⁿmaⁿ caati s'uuúⁿ ní yeⁿé Cristo s'uuúⁿ.

¹⁵Ní nducyaaca yú chí n'daacā snée yú ndúúcū chi i'teenú yú, canee cuuⁿmiⁿ chi nadacadíínuuⁿ yú 'tífcā chi nguéé tuneéⁿ yú. Ní nduuti chi tanáⁿa ndís'tií nguéé nadacadíínuuⁿ nī 'tífcā, tuu'mi ní Ndyuūs ní 'cuuⁿmiⁿ yā ndís'tií chēē chi cuaacu. ¹⁶Nífcú chuū ní néené neⁿe cunéé chí dáámá nūuⁿ cadiínuuⁿ yú n'daacā ní 'cuēstinee yú n'daacā ndúúcū chi 'āā deenu yú yeⁿé Ndyuūs.

¹⁷Ndís'tií hermanos yeⁿé díⁿ nī tan'dúúcā chi 'úú idiíⁿ. Ní nadacadíínuuⁿ n'dai nī yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi 'cuēstinee n'daacā yā tan'dúúcā chi ch'iⁿí nū 'iⁿyāⁿ ní 'tiicā ntūūⁿ ch'iⁿí nū ndís'tií. ¹⁸Ní néené n'deeē cuuví caⁿá ndís'tií chi vée 'yaaⁿ taavi 'iⁿyāⁿ chi neⁿé yā díⁿ yā tan'dúúcā chi maáⁿ yā neⁿé yā. Ní nguéé neⁿe yā Cristo chi maáⁿ yā

ch'iⁿ yā na cruz. Maaⁿ ní ngaⁿá chuū taama vmnéⁿēe ní néené ya'āi 'iinu ndíí chi ngēēcú yeⁿé. ¹⁹Ní cáávā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ ndaā tiempo chí ndái yā. 'Iⁿyāⁿ s'eeⁿ ní dámaāⁿ neⁿé yā n'nuuⁿ yā chi che'e yā ndúúcū nducuéⁿe chi neⁿe yā. Ní dich'ēete maáⁿ yā 'iⁿyāⁿ taachi canee chi 'cuinaáⁿ yā caavā chi díⁿ yā. 'Iⁿyāⁿ s'eeⁿ dámaāⁿ nadacadíínuuⁿ yā yeⁿe nducuéⁿe vicio chi vée iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ²⁰Naati s'uuúⁿ chi yeⁿe Cristo ní yáāⁿ vaacu yú ní va'ai chēeti nguuvi. Ní snée ngiinu yú Señor Jesucristo yeⁿe va'ai chēeti nguuvi chi ndaa yā taama vmnéⁿēe ní nadinguáⁿái yā s'uuúⁿ. ²¹Ní taachi Cristo ndaa yā, tuu'mi ní n'dááⁿ yā cuerpo yeⁿe yú chi cuerpo ndúúcū nuūⁿndi ndii cuerpo ngai yeⁿe yú chí tan'dúúcā cuerpo yeⁿé yā chi dēēve n'dai, 'tífcā cuerpo s'uuúⁿ. Ní 'tífcā Cristo caⁿa yā chi díⁿ yā ndúúcū dáámá poder yeⁿé maáⁿ yā chi yeⁿé chi ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿe taanduvéé chi vée.

Canee chi yeenu yú nducuéⁿe tiempo ti s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ

4 Maaⁿ ní ndís'tií hermanos yeⁿé chi neⁿé cáávā nducuéⁿe chuū neené neⁿé n'diichí ndís'tií. Ndís'tií ní díⁿ nī chi 'úú ní yeenú ní vée premio yeⁿé tan'dúúcā chi corona yeⁿé caati ndís'tií ní i'téenu nī Jesucristo. Canee diitú nī ndúúcū chi i'téenu nī yeⁿe 'iivu yú chi Cristo. 'Úú yaa'ví ndís'tií 'tífcā ti neⁿé taavi ndís'tií.

²'Úú di'cuítú táⁿa Euodias ní di'cuítú táⁿa Síntique chi díⁿ yā chi dáámá nūuⁿ cuuví vaanicadíínuuⁿ yeⁿé yā tan'dúúcā

chi canee chi diiⁿ hermanos chi i'téenu yā Señor Jesucristo ye^{n'e} yú. ³Ní di'cuítú n'dií, sa^{n'a} chi 'áamá canee nduucú na ntiíⁿnyuⁿ chi cúnnee nī n'daataá hermanas chi diíⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ nduucú. N'daataá s'eeⁿ ní dichí'vε yā 'úú naachi 'úú nga^{n'a} nduudu ngai ye^{n'e} Cristo chi nadanguáⁿai yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. Ní cúnnee nī sa^{n'a} Clemente ndúúcū tanáⁿa yā chi nginneé yā 'úú ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi duuchí yā ní canéé nguūⁿ na libro ye^{n'e} Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ chi dúúchí nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi canduuchí yā cue^{n'e} daāⁿmaⁿ.

⁴Ndís'tií canéé chi yeenú nī nducué^{n'e} tiempo caati ndís'tií ní ye^{n'e} Señor Jesucristo ndís'tií. Ní 'tíicā caaⁿmáⁿ ntuúⁿ taama vmnéⁿēe chi canee chi cuuví yeenú nī. ⁵Ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ cuuvi snaáⁿ yā ndís'tií chi 'iiⁿyāⁿ n'dái taavi ndís'tií. Ní ndís'tií deenú nī chí nīiⁿnuúⁿ canee Señor Jesucristo ye^{n'e} yú.

⁶Ní nguéé de'ε vεε nadicadíínuuⁿ nī ye^{n'e} tanducué^{n'e}. Ní taachi caaⁿmaⁿngua^a nī cuuví nī Ndyuūs nducué^{n'e} chi ne^{n'e} nī. Ní taachi caacá nī Ndyuūs cucáávā chiíⁿ chi ne^{n'e} nī ní ca'a ntuúⁿ nī gracias Ndyuūs. ⁷Tu'u mi ní Ndyuūs téε yā vaadí 'diííⁿ ye^{n'e} yā chí ch'εεte ca chi nguéé cuuvi tuumicadíínuuⁿ nī ye^{n'e}. Níicú vaadí 'diííⁿ miiⁿ ní nguáín'dai nī na staava ye^{n'e} nī ndúúcū vaanicadíínuuⁿ ye^{n'e} nī caati ndís'tií ní ye^{n'e} Cristo ndís'tií.

**Nadacadíínuuⁿ nī ye^{n'e}
nducué^{n'e} chi n'daacā**

⁸Ní ndís'tií ní ye^{n'e} nducué^{n'e} dendú'ū nadacadíínuuⁿ nī ye^{n'e}

nducué^{n'e} chi nduudu cuaacu, ní ye^{n'e} nducué^{n'e} chí n'dai chi diíⁿ yú respetar, ní ye^{n'e} nducué^{n'e} vaadí cuaacu, ní ye^{n'e} nducué^{n'e} chí deεve, ní ye^{n'e} nducué^{n'e} chi ne^{n'e} Ndyuūs chi nadacadíínuuⁿ nī, ní ye^{n'e} nducué^{n'e} chi 'iiⁿyāⁿ deenu n'dái yā chi n'daacā. Ní nadacadíínuuⁿ nī ye^{n'e} tanducué^{n'e} chi n'daacā ca chi cuuví nī caaⁿmáⁿ nī ye^{n'e} 'tíicā, de'ε chúúcā n'daacā chuū.

⁹Níicú diíⁿ nī dendu'ū chí ch'eeⁿ nī ye^{n'e} tan'dúúcā chi chí'í ndís'tií. Ní diíⁿ nī tan'dúúcā chi chí'indiveéⁿ nī ye^{n'e} chí n'geéⁿ ndís'tií ní tan'dúúcā chi n'diichí nī chí 'úú idííⁿ. Diíⁿ nī nducué^{n'e} chuū. Ndyuūs chi canee ndúúcū vaadí 'diííⁿ ye^{n'e} yā ní canéé yā ndúúcū ndís'tií ndúúcū vaadí 'diííⁿ ye^{n'e} yā.

**'Iiⁿyaⁿ ye^{n'e} yáāⁿ Filipos
ca'á yā ofrendas Pablo**

¹⁰Uú ní yeenú taavi ti ye^{n'e} Señor Jesucristo ní caati ndís'tií ní 'āā n'gaacu ntúuⁿ nī ní nadicadíínuuⁿ nī ye^{n'e} 'úú. Deenú chi ndís'tií 'āā n'gaacú nī ye^{n'e} tiempo chí ch'ó'ōo naati nguéé cuuvi cunnee nī 'úú, 'áará chí ne^{n'e} nī. ¹¹Ní 'úú nguéé nga^{n'a} ndís'tií ye^{n'e} chí nguεε vée ye^{n'e} caati maaⁿ ní 'āā deenú chí cuuvi yeenú ndúúcū de'ε chí vée ye^{n'e}. ¹²Ní 'āā deenú táácā chí diíⁿ taachi pobre 'úú, ní 'āā deenú táácā chí diíⁿ taachi vée cá ye^{n'e}. Ní 'āā deenú ntúūⁿ táácā chí cuneé ndúúcū 'āā de'ε nūuⁿ chí cúchii ye^{n'e}, nduuti chí vée cá chí che'ε o nduuti chí nguéé vée chí che'ε, o nduuti chí vée taavi ca ye^{n'e} o nduuti chí nguéé de'ε vεε ye^{n'e}. Ní ye^{n'e} taanduvée chuū ní deenú táácā cuuvi diíⁿ.

¹³Ní 'úú ní cuuví dííⁿ tanducuéⁿē chi cho'ō yeⁿé caati Cristo itée yā fuerzas 'úú. ¹⁴Ní ndís'tiī ní n'daacā idiíⁿ nī chi chinnee ní 'úú taachi n'geenú ngii.

¹⁵Ní ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáāⁿ Filipos deenu n'daacá nī taachi cho'ó na yáⁿāa Macedonia ní tuca'á cáⁿa nduudu yeⁿe Cristo chi nadanguáⁿai yā 'iiⁿyāⁿ na yáⁿāa Macedonia miiⁿ. Deenú nī chi taachi can'daá cueⁿé chi dámaāⁿ ndís'tiī chi yeⁿé yaācū Filipos tee nī 'úú tuumi chi ofrenda yeⁿe yaācū yeⁿé nī chi nnee nī 'úú. ¹⁶Ní taachi 'úú caneé na yáāⁿ Tesalónica, ndís'tiī ní tee nī 'áámá 'uūví cuuvi ayuda ndúúcu tuumī taachi 'āā véé necesidades yeⁿé. ¹⁷Nguéé dámaāⁿ nacadíínuúⁿ yeⁿe chi cuta'á de'e tuumī chi ndís'tiī téé nī 'úú naati neⁿé chi snāⁿ chi cuuvi véé cá yeⁿe ndís'tiī, chiiⁿ chi Ndyuūs caⁿá yā téé yā ndís'tiī cucáāvā chi ndís'tiī nneé nī 'úú. ¹⁸'Úú ní yaa'ví ndís'tiī chi 'āā sta'á nducuéⁿē chi tee nī 'úú ní ngo'o ca cáāvā necesidades yeⁿé. Ní maaⁿ ní chi sta'á yeⁿe hermano Epafrodito dendu'ū ofrenda chi dicho'o ndís'tiī. Ndúúcu chuū ní véé cá yeⁿé. Ní nducuéⁿē ofrenda

chi dicho'o ndís'tiī 'úú, ní chuū ní 'áámá ofrenda chi n'dai taavi nanááⁿ Dendyuūs. Ní tan'dúúca 'áámá ofrenda chi ca'á nī Ndyuūs, tíicā ofrenda yeⁿé nī. Ní ofrenda miiⁿ cosas chi Ndyuūs neⁿe taavi yā. ¹⁹Ní maaⁿ ní Ndyuūs yeⁿé yú téé yā ndís'tiī nducuéⁿē dendu'ū chi necesidades yeⁿé nī yeⁿé vaadi 'cuiica n'dai chi véé yeⁿé yā chi n'deee taavi ca. Chuū ní Ndyuūs dííⁿ yā ti s'uuúⁿ ní yeⁿé Cristo Jesús s'uuúⁿ. ²⁰Maaⁿ ní caaⁿmaⁿ yú chi Ndyuūs Chiida yú, ni ch'ēete ca ní ndēēvē n'dái cá caati cueⁿe daāⁿmaⁿ 'tiicá yā.

'Cuiinū carta miiⁿ ndúúcu saludos

²¹Maaⁿ ní ngaⁿá ndúúcu nducyaaca ndís'tiī chi i'téenu nī Jesucristo: N'dai nī, ngaⁿá. Hermanos yeⁿé yú chi canéé nduucú: N'dai ndís'tiī, ngaⁿa yā. ²²Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi snée yā 'muuⁿ nduucú ní i'téenu yā Cristo: N'dai ndís'tiī, ngaⁿa yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ chi snée na va'ai yeⁿe César chi emperador yeⁿe Roma: N'dai ndís'tiī, ngaⁿá yā.

²³Ní Jesucristo yeⁿe yú itée yā nducyaaca ndís'tiī nducuéⁿē chi n'dai taavi ca yeⁿé yā. 'Tíicā cuuvi.